

Eén op drie veehouders kruist

Kruisen met ander melkveeras populair, maar veehouders kruisen weinig rigourens

Melkveehouders in Nederland en Vlaanderen zijn nieuwsgierig naar de mogelijkheden van kruisen. Er is genoeg animo voor, maar de inzet van andere melkveerasen dan holstein of mrij blijft vooral experimenteel.

Wie de jaarcijfers van NRS erop naslaat, komt tot de conclusie dat het gebruik van andere rassen weinig voorstelt. Op een totaal van 1.368.543 eerste inseminaties (in 2005) zijn de aantallen inseminaties met andere rassen dan holstein of mrij marginaal (figuur 1). Een grote interesse voor kruisen is niet af te leiden uit de inseminatiecijfers.

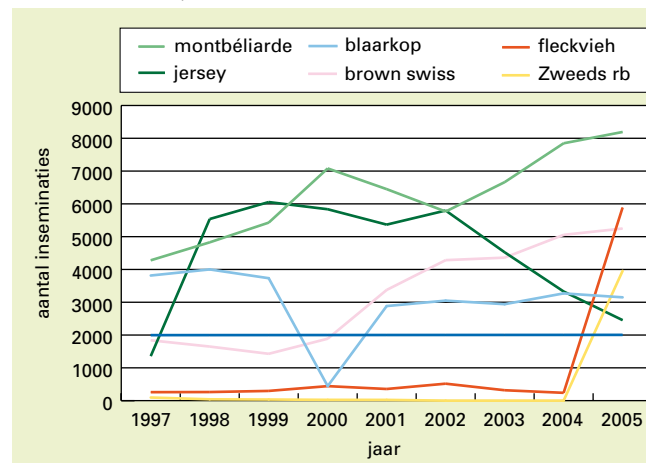
Kruisen uit nieuwsgierigheid

De uitkomst van het onderzoek van Veeteelt onder zo'n 500 melkveehouders laat echter zien dat in Nederland 33 procent van de melkveehouders de afgelopen vijf jaar wel eens heeft ingekruist met een ander melkveeras. In Vlaanderen gaat het om twintig procent van de melkveehouders.

Er bestaat een behoorlijke interesse om te insemineren met een ander ras. 'Veehouders geven duidelijk een signaal, ze zijn bewust met hun fokdoel bezig en op zoek naar de koe van de toekomst', reageert Roel Veerkamp van de Animal Sciences Group. 'Het betekent niet dat er grote onvrede bestaat over de huidige koe, maar veehouders missen in het holsteinras

Figuur 1 – Eerste inseminaties vanaf 1997 per rasgroep (bron: jaarstatistieken NRS)

kenmerken als robuustheid, vruchtbaarheid en andere gezondheidseigenschappen.'

Hoe zit het dan met die inseminatiecijfers? Het lezersonderzoek vroeg veehouders op hoeveel procent van de koeien was ingekruist. In Nederland kruise twee van de drie kruisende veehouders minder dan tien procent van hun melkkoeien. Van de twintig procent Vlaamse kruisers deed veertig procent dat op minder dan een tiende van het melkvee. Interesse in kruisen is er dus wel degelijk, maar neemt geen grote vormen aan, veehouders kruisen niet rigourens.

Eric Lievens, de Vlaamse foktechnisch medewerker bij HG, ziet in de onbekendheid van andere rassen dan holstein of mrij een verklaring voor de argwaan. 'Een stier als Peterslund bijvoorbeeld mag dan in Zweden makkelijke geboorten geven, je weet niet

hoe dat uitpakt op een holsteinkoe. Ik heb niet de indruk dat de toepassing van kruisen doorzet. Veel mensen zien uiteindelijk minder kenmerken verbeteren dan bij gebruik van holsteins.' Veerkamp beaamt dat: 'Met een ander ras is op korte termijn vooruitgang te boeken voor een individueel kenmerk, maar tegelijkertijd verslechteren andere eigenschappen. Zo zal de vruchtbaarheid verbeteren als een veehouder inkruist met Zweeds roodbont en het beenwerk als hij brown swiss gebruikt, maar met beide rassen doet hij concessies aan bijvoorbeeld uiervorm en productie.'

Gekke holsteinpioniers

De voorzichtige houding bij het kruisen is volgens Hans Kerkhof van X-sires van tijdelijke aard: 'De holsteinpioniers werden destijds ook voor gek ver-

klaard. Fokkerij is veel emotie, veehouders zijn een zwartbonte koe gewend en kijken de kat uit de boom. De rekenaars, de grote commerciële bedrijven, maken een meer rationele afweging en zetten de emotie opzij. Zij willen een makkelijke en renderende koe hebben, of deze nu geel, groen of paars is.'

De interesse voor kruisen komt volgens zowel Kerkhof als Veerkamp voort uit de toenemende arbeidsdruk op bedrijven. Veerkamp: 'Als veehouders klem zitten met hun arbeid is er minder tijd om een individuele koe te verzorgen, dan wordt gezondheid belangrijker dan productie.'

Toch bleek uit het onderzoek van Veeteelt geen significant effect van bedrijfsomvang, wel van het productieniveau. Minder bedrijven (23 procent) met een hoge productie kruise het melkvee met een ander

ras. Veerkamp: 'Als je een hoog saldo wilt halen via een hoge melkproductie, dan is het logisch dat je het ras met de hoogste melkaanleg kiest en dat is de holsteinkoe. Met andere rassen lever je dan te veel in op productie.' Het gevoel dat juist hoogproductieve dieren baat hebben bij de gezondheidseigenschappen van een ander ras, berust volgens Veerkamp op een misverstand: 'Niet de hoge productie als zodanig tast de gezondheid aan, maar de omstandigheden die de melkgift stimuleren, zoals erfelijke aanleg, energierijke voeding of driemaal daags melken.'

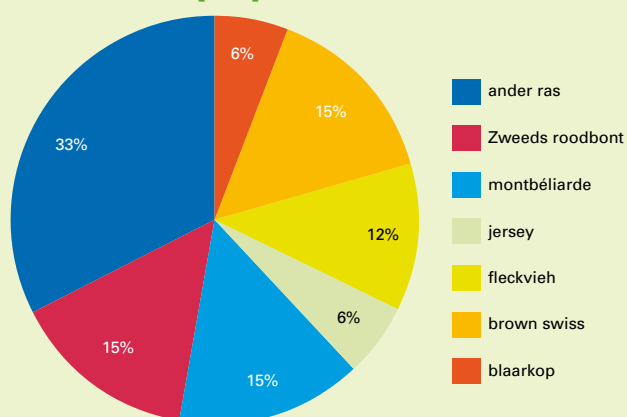
Volmaakt ras bestaat niet

Rigoreus is de trend naar inkruisen niet, onmiskenbaar wel. Staan Nederland en Vlaanderen daarmee

aan de vooravond van een rasverschuiving? 'Nee, de inseminatiecijfers wijzen daar niet op. En onderschat de marketing niet', waarschuwt Veerkamp. 'Je moet je afvragen wie er uiteindelijk het grootste belang heeft bij een ander ras. Dient het de verkoopcijfers van fokkerijorganisaties, of het fokdoel van de veehouder? Binnen rassen zijn de verschillen groter dan tussen rassen. Veehouders kunnen de stieren die aansluiten bij hun fokdoel dus prima vinden bij één ras. Ik ben wel positief verrast dat zo veel veehouders kruisen. Het geeft aan dat ze bewust omgaan met hun fokdoel en dat niet één enkel ras volmaakt is.'

Tijmen van Zessen

Inkruisen populairder onder roodbontveeouders

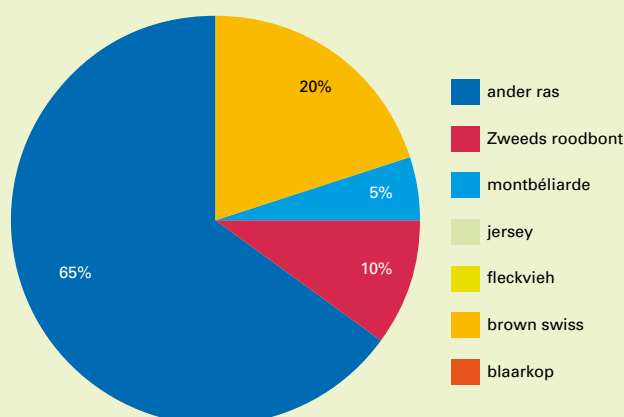

Figuur 2 – Verdeling rasgebruik bij kruisende veehouders in Nederland

Drieëndertig procent van de Nederlandse melkveeouders heeft de afgelopen vijf jaar weleens melkkoeien ingekruist met een ander melkveeras. Bij de Vlaamse melkveeouders was dat twintig procent, blijkt uit het onderzoek dat het bureau Environs International voor Veeteelt hield (tabel 1). De peiling onder 350 Nederlandse en 150 Vlaamse melkveeouders spreekt boekdelen: kruisen is in. De populairste rassen in Nederland zijn brown swiss, montbéliarde en Zweeds roodbont, op de voet gevolgd door fleckvieh (figuur 2). De vraagstelling sloot vleesrassen uit, maar onbedoeld zijn onder andere

Tabel 1 – Antwoord op de vraag: 'Heeft u de afgelopen vijf jaar wel eens gekruist?'

	Nederland		Vlaanderen	
	ja	nee	ja	nee
totaal	33	67	20	80
zwartbont	28	72	18	82
roodbont	47	53	27	73
mix (rood en zwart)	40	60	0	100
melkproductie < 7000 kg per koe	57	43	31	69
melkproductie 7000-8000 kg per koe	28	72	22	78
melkproductie 8000-9000 kg per koe	36	64	16	84
melkproductie > 9000 kg per koe	23	77	11	89

Figuur 3 – Verdeling rasgebruik bij kruisende veehouders in Vlaanderen

rassen – naast holstein, mrij en fries-hollands – toch enkele vleesrassen genoemd. De Vlaamse veehouders toonden een voorkeur voor brown swiss, terwijl het montbéliarderas van de zuiderbuur uit Frankrijk nauwelijks wordt ingezet (figuur 3). Vooral roodbontveeouders (47 procent) kruisen met andere rassen, in het bijzonder met montbéliarde. Bovendien geven roodbontveeouders kruisen de eerlijkste kans; drie op de vier Vlaamse roodbontveeouders die kruisen, doen dat op hun beste koeien, in Nederland geldt dat voor bijna de helft van de roodbontveeouders. 'Ik denk dat roodbontveeouders meer durven inkruisen, de populatie is kleiner en de roodbontveeouder is nadrukkelijk op zoek naar behoud van robuustheidskenmerken en eiwitgehalte. Anders kan hij net zo goed omschakelen naar zwartbont', verklaart Roel Veerkamp van ASG. Gemiddeld kruist één op de drie veehouders in op zijn beste koeien en kruist één op de drie willekeurig. De rest zet het ras in op het onderind of wist geen antwoord. Twee op de drie Nederlandse melkveeouders die inkruiste, deed dat op minder dan tien procent van de veestapel. Onder de veehouders die intussen weten of ze het inkruisen voortzetten, zegt in Vlaanderen 61 procent door te gaan, in Nederland 71 procent. Veerkamp: 'Dat klinkt erg hoog, maar gezien de voorzichtige inzet van andere rassen is het risico om ermee door te gaan laag. Als je twee kruislingen hebt waarvan er één wegvalt, is de schade te overzien.'